

Vedtak i LOs sekretariat 15. juni 2015

POSISJON TISA OG TTIP

I vurderingen av forhandlingene legger LO stor vekt på avtalenes betydning for verdiskaping og sysselsetting. Norge har en åpen og eksport-rettet økonomi, men er en liten aktør internasjonalt og det er i vår interesse å sikre felles spilleregler og forutsigbarhet. Vi har offensive interesser knyttet til at norske tjenesteprodusenter får økt tilgang til det globale tjenestemarkedet.

På den annen side vil utvidet internasjonalisering også påvirke bedrifter og arbeidstakere som blir utsatt for økt omstillingspress og konkurranse. Det er også slik at den internasjonalisering som har skjedd for industrivarer har gitt mer åpenbare gevinster enn den som kan skje videre på området for tjenester, arbeidskraft og kapital. Både arbeidsmarkedene og områdene for offentlig tjenesteyting er mer sårbare for uønsket press mot eier- og organisasjonsformer og svekkelse av skattegrunnlaget for velferdsstaten.

Om TISA

LO ser det som en forutsetning at en TISA-avtale ikke svekker det politiske handlingsrommet knyttet til kontroll og styring med tjenester i offentlig sektor og velferdstilbudet slik det er definert i Norge. Det må ikke legges hindringer for å regulere forhold som forbrukerbeskyttelse, helse, sikkerhet, miljø og arbeidstakerrettigheter.

LO krever at markedene for helse- og omsorgstjenester, offentlig utdanning og sosiale velferdstjenester ikke åpnes fra norsk side for utenlandske tilbydere under TISA.

Det er en forutsetning at TISA ikke pålegger eller fremtvinger privatisering, deregulering eller konkurranseutsetting av noen offentlig tjeneste på nasjonalt eller lokalt nivå, verken eksisterende eller fremtidige. Dette gjelder også muligheten for å – gjennom politiske vedtak – gjeninnføre offentlig eierskap og styring i sektorer som tidligere har vært privatisert. Det er også viktig at TISA ikke må hindre bruken av offentlige virkemidler for å opprettholde og utvikle vårt eget kunst- og kulturtilbud.

En videre liberalisering av tjenestesektoren, bl.a. på det digitale området reiser nye viktige spørsmål knyttet til samfunnssikkerhet, skattekonkurranse, arbeidsmarked og inntektsfordeling og samfunnsstyring, som det er behov for å belyse nærmere.

Det er i norsk interesse at internasjonale avtaler i størst mulig grad er

fremforhandlet innenfor rammene av multilaterale organisasjoner. TISA-forhandlingene er imidlertid et resultat av manglende fremdrift knyttet til mange års WTO-forhandlinger, særlig på tjenestefeltet. LO legger stor vekt på at TISA i størst mulig grad legger WTO-prinsipper til grunn, slik at avtalen – når forholdene ligger til rette – kan legges inn i en WTO-ramme. Norge må legge vekt på at TISA og norske krav ikke bidrar til å svekke arbeidslivsstandarder eller tvinger fram privatisering i andre land.

I en felles uttalelse har den internasjonale fagbevegelsen (ITUC), og den europeiske (DEFS) krevd at TISA ikke omgår utviklingsmålene og mandatet gitt WTO i Doha, at forhandlingene må være åpnere og med tilgang for interesseorganisasjoner, at det gjennomføres risikoanalyser av økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser, at det må sikres universell adgang til gode offentlige tjenester og nasjonal reguleringssuverenitet. Det må inkluderes et eget kapittel om bærekraftig utvikling som skal sikre arbeidstakerrettigheter og miljøstandarder. Slike standarder må inkluderes i en tvisteløsningsmekanisme.

TISA avtalen vil kunne ha stor betydning for norsk økonomi og næringsliv, og LO ønsker en bred og aktiv samfunnsdebatt. Forhandlingene har pågått under stort hemmelighold, og det er bare Norges åpningstilbud som er offentlig kjent. Det må være større åpenhet rundt forhandlingene.

Fagbevegelsen, næringsliv og det sivile samfunn må konsulteres løpende. Det er av stor betydning at norske myndigheter viser mest mulig åpenhet rundt forhandlingene og norske posisjoner.

LO krever at det foretas en konsekvens-utredning av avtalen som viser konsekvenser for de ulike sektorer som er omfattet.

En slik utredning må også belyse virkningen av en avtale på samfunnssikkerhet, bla. på IKT-området, skattekonkurransen, arbeidsmarkedet, inntektsfordeling og styring av økonomien.

En slik utredning bør også tydeliggjøre konsekvensene av ikke å slutte seg til TISA.

TTIP

Varer for rundt 2 milliarder Euro krysser Atlanteren daglig. I dag er handelen mellom EU og USA regulert gjennom WTO-avtalen. En TTIP avtale (Transatlantic Trade and Investment Partnership) mellom EU og USA kan føre til opprettelse av en handelssone mellom verdens to største handelsblokker med nesten 40 % av global verdiskaping.

Fjerning av toll og avgifter vil stimulere handelen. Men toll utgjør nå typisk bare noen få prosent av varenes verdi. Viktigere for en kraftig økning av handelen er derfor fjerningen av andre handelshindringer som doble autorisasjonsprosesser, forskjellige standarder og produktkrav.

Det er vanskelig å anslå de økonomiske effektene av en avtale. Det er vanskelig å anslå hva som kan harmoniseres og effektene av harmonisering. De økonomiske konsekvensene avhenger også av omstillingsevnen hos deltakerne, og hvordan økt økonomisk integrasjon mellom USA og EU påvirker muligheten for økonomisk styring.

Mange reguleringer er innført etter demokratiske prosesser av hensyn til mattrygghet, helse, miljø, forbrukere og arbeidstakerne. Det store hemmeligholdet rundt forhandlingene har gitt bekymring for at viktige hensyn ikke blir tillagt tilstrekkelig vekt.

En spesiell bekymring er knyttet til innføring av en investor-stat disputttordning (ISDS). Dette er en ordning som gjør det mulig for selskap å saksøke stater som er parter i en frihandelsavtale, for demokratisk fattede beslutninger.

En avtale som reduserer handelshindringene mellom USA og EU vil kunne gi Norge økt konkurranse i de viktigste eksportmarkedene. Samtidig vil norske eksportører stå overfor likere regler i USA og EU, noe som kan redusere kostnader. Norge vil også påvirkes gjennom at harmonisering av regler knyttet til det indre marked gjennom EØS-avtalen. For LO er innholdet i dagens EØS-avtale et sentralt utgangspunkt, med unntakene for landbruk og fiskeressurser.

LO vil ta stilling til TTIP og de handlingsalternativ Norge står overfor, når en avtale eventuelt foreligger.

Viktige hensyn er hardt tilkjempede rettigheter og standarder. Arbeidstakeres rettigheter og medinnflytelse, herunder retten til tariffavtaler, må ivaretas og beskyttes. Norges høye standarder knyttet til blant annet sosiale rettigheter, helse, miljø og matvarer må kunne beholdes.

LO er mot en innføring investor-stat disputttordninger (ISDS).

De økonomiske forbindelsene mellom USA og EU utgjør en stor del av verdenshandelen totalt. LO legger vekt på at TTIP må bidra til å fremme høyere standarder for internasjonal handel, og bidra til å skape ny fremdrift i forhandlingene om en WTO-avtale.

LO legger stor vekt på at skulle TTIP bli ferdigforhandlet, må det legges opp til en bred samfunnsdebatt om de veivalg Norge da vil stå overfor.

Det hviler et særskilt ansvar på regjeringen å legge fram analyser og vurderinger av virkninger av en slik avtale, i nær konsultasjon med fagbevegelsen, næringsorganisasjoner og sivilt samfunn; for ulike sektorer i norsk økonomi og samfunnsliv.